

גוט שבת GutSábész

21. évfolyam 42. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 20:27 • כ"ה סיון תשע"ט • 2019. 6. 28. • פרשת שלח • Szombat kimenetele: 21:47

Közel ezer érdeklődő a Zsinagógák Éjszakáján

Szombat éjszaka szakadó esőben nekiindulni egy kultúrprogramnak elég nagy elhivatottságot sugall, nem csoda, ha a Múzeumok éjszakája programban résztvevő intézményekben a szervezők szkeptikusan néztek az est elé. Hogy más programokon mit tapasztaltak, azt persze nem tudom, de a programba évek óta szervesen beépülő Nyitott Zsinagógák Éjszakáján ezek az aggodalmak alaptalannak bizonyultak. Az EMIH zsinagógáiban (Budapesten és két vidéki helyszínen) és a „Rabbi a buszon” járaton közel ezer látogató vett részt a különleges éjszakán – sőt, inkább hajnalba nyúló éjszakán, hiszen pl. a Vasvári Pál utcai zsinagógából hajnali fél 4 körül távoztak az utolsó érdeklődők. A különböző helyszíneken a legváltozatosabb kér-

désekkel találkoztak az előadók a kabbalától a kóserságon át a házaseletig minden témában.

Itt *Oberlander Báruch* rabbi, majd *Megyeri András Jonatán* várták a látogatókat és elsősorban a zsinagógák felépítéséről szóló előadásaikkal, amik az érdeklődő kérdések hatására aztán transzcendensebb irányba mozdultak el: mi van az élet előtt és a halál után és mi a célunk a kettő között – leginkább ezt firtatták a kérdések. „Tekintve, hogy a közönségben szép számmal voltak nem-zsidó honfitársaink, megragadtam a lehetőséget a noahiták 7 törvényének ismertetésére.” Ezek azok az előírások, amiket a zsidó vallás (ami nem térítő vallás) szerint a nem-zsidóknak be kell tartaniuk, és olyan alapértékek szerepelnek köztük, mint a vérfertő-

zésnek vagy az állatkínzásnak a tilalma.

Az egyik legnagyobb érdeklődés a nemrég újból felavatott budavári zsinagógát övezte, ahol 20 perccel a nyitás előtt már sorállás volt. A zsinagóga rabbija, Faith Aser a hely történetéről mesélt a résztvevőknek: zsidó negyedekről, elrejtett zsinagógáról, középkori mikvéről, kiüzetésről...

A 23.30-kor induló utolsó buszjáraton *Kovács Gergely* történész kísérte az utasokat. Az út állomásai között a magyar zsidóság történetét ismertette a honfoglalástól a kongresszusi szakadástól. Először az Óbudai zsinagógában álltak meg, ahol kántor előadás és az első buszt kísérő *Köves Slomó* rabbi várta őket, itt a zsinagógáról és a zsinagógai kegytárgyakról tudhattak meg mindent az érdeklődők.

„A 2018-19-es tanévet bezárom”

Ezt a mondatot nagyon várják a diákok mindenütt, így nem meglepő, ha a Bét Menáchem iskolában is tapsvihar fogadta *Zámbo Kálmánné* (Irmus) igazgatónő mondatát, amivel egyben az évzáró ünnepséget is berekesztette.

A gyerekek és a tanárok (valamint a szülők) sikeres, eredményekben gazdag évet zártak: idén is sok szép versenyeredménnyel, kitűnő bizonyítvánnyal és egyéni fejlődéssel ért véget a tanév. A harmadik osztályosok gyönyörű zászlós táncával (felkészítő tanár *Vitáris Emese* osztályfőnök) és az egész iskola közös énekes produkciójával (felkészítő tanár *Orit Braun*) kiegészülő évzáró után már csak a bizonyítványosztás volt hátra, és kitörhetett a vakáció.

Az ovisok és a bölcsisek idén is kedves műsorokkal és az udvaron felállított ugrólóvárral és barbeque-partival búcsúztak az idei évtől, hogy szeptemberben új lendülettel, de már magasabb fokon folytathassák a „munkát”. Jó nyarat kívánunk!

Meghívó fárbréngre

A Rebbe 25. jorcájtja alkalmából haszid fárbréngent tartunk a Vasvári Pál utcai zsinagógában. Mindenkit várunk a szombati imát követő ünnepi ebéden és az azt követő összejövetelen. Az ima kezdete: 9.15.

Részvételi szándékát a vasvari@zsido.com címen jelezze.

Szombatbúcsúztató az Óbudai zsinagógában a Nyitott Zsinagógák Éjszakáján.

Hetiszakasz

Kánaáni képek

Szakaszunk – *Slách* (4Mózes 13:1–15:41.) – fő témája; Mózes kémekeket küld ki Kánaánba. Ezek defetista jelentésükkel – ami kissé el túlzott volta ellenére többnyire a tényeknek megfelelő volt – elriasztják a népet a honfoglalástól, és zúgolódva ismét kifejezik azon óhajukat, hogy visszamenjenek

Egyiptomba. A nagyfokú kishitűség láttán Isten elrendeli a negyven esztendő pusztabeli bolyongást, melynek során kihál a „pusztai nemzedék”, és az új generáció már szabad emberekből áll, akiknek lelkét nem nyomorította meg az egyiptomi rabszolgaság. Ők fogják elfoglalni és birtokba venni az országot.

Zsidó híradó

Jelképes gettófalat avattak Pápán

Pápán, a városgondnokság munkatársai segítségével megépítették az egykori gettókerítés jelképes mását a Kossuth és a Rákóczi utca sarkán.

A megemlékezés a Megtörtént címet viselő holokauszt-emlékév programtervének része. 75 évvel ezelőtt erről a helyről nyílt a pápai gettó egyik bejárata. A gettót 1944. május 24-én kezdték építeni, az ezzel járó költségeket a zsidó közösségnek kellett állnia.

A munkálatokra kétnapos határidőt szabtak meg, ám a gettó végül öt nap alatt készült el. Két méter magas fapálánkkal vették körül az érintett városrészt, a gettó határán álló házaknál pedig a kapualjakat, a bejárati ajtókat és az ablakokat is be kellett deszkázni.

A gettót 1944. május 31-én zárták le, előtte körülbelül 150

keresztény családot költöztettek ki a területről, nekik a gettóba költözők lakásait utalták ki.

A gettóba a hat éven aluli, zsidónak született gyermekeknek, továbbá a hat éven felüli, sárga csillag viselésére kötelezett személyeknek kellett bevonulniuk. A gettó kiürítését 1944. június 30-án hajnali 5 órára rendelték el. A lakókat az üzem kívül helyezett mútrágyagár csarnokába terelték. A zsidók bevagonírozását 1944. július 5-én hajnalban kezdték meg.

Az áldozatok július 9-én értek Auschwitzba. A háromezer deportált 80 százaléka a krematóriumba került.

Az igazat, csakis az igazat...

A rabbi egyik reggel azt mondta a gyülekezetének: „Jövő héten a becsületességről és a szavahiűtőségről fogok beszélni. Hogy ti is tudjatok készülni belőle, szeretném, ha elolvasnátok Mózes első könyvének ötvenegyedik fejezetét.”

Következő héten a rabbi felkelt pulpitusa mögötti székéből, és azt mondta: „Most pedig szeretnék megkérni mindenkit, aki elolvasta Mózes első könyvének ötvenegyedik fejezetét, hogy tegye fel a kezét.”

A közösségben ekkor majdnem mindenki feltette a kezét.

Ezt látva a rabbi nyugodtan folytatta: „Nos, mondanom éppen nektek szól. Tudnotok kell, hogy Mózes könyvének nincs ötvenegyedik fejezete...”

Magunkra ismerünk? Hasonló tetteink során rendre arról győzzük meg magunkat, hogy amit tettünk, az nem is igazán hazugság, sőt tulajdonképpen majdnem igaz.

Eheti Tórai szakaszunkban Mózes először Izrael földjére, majd Kánaánba küldi a kémekeket felfedező útra, akik azonban visszatértükkor hamis, de legalábbis túlzó jelentéssel számolnak be tapasztalataikról. Érde-

kesség, hogy bármilyen negatív képet is festenek később, mondanójukat látszólag pozitívan kezdik: „Elmentünk a földre, ahová küldtetek minket, ami tényleg tejjel-mézettel folyó...”

Fenti különös jelenségre a Talmud szolgál egy örökérvényű tanítással: „Jochanan rabbi mondja Méir rabbi nevében: egy olyan rágalom sem marad fenn sokáig, ami az igazságnak még egy kis szikráját sem tartalmazza.” Más szóval, a legtöbb rágalomban van legalább egy kis igazság. És ami szintén sajnálatos, hogy a legtöbb igazságba is időről időre elvegyül egy kis hazugság.

Az igazság megalkuvást nem ismerő keresése a zsidó tanításoknak rendszeresen visszatérő témája. Talán ezt hangsúlyozandó is szokták a Tórából az igazság Tórájának is nevezni, mivel egy autentikusan élt élet egyik legfontosabb része, hogy elkerüljük az élethazugságokat, hogy éles falat tudjunk húzni az igaz és a hamis között. Élünk mi is ennek szellemében!

Kovács Jichak rabbinövendék cikke Mordechai Wollenberg rabbi írása nyomán

Imaidők a következő hétre (június 29-július 5.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás;

9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*;

20.15 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 20.30 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 18.30 **Hogyan lehet kezelni az irigységet?**

(Oberlander Báruch rabbi előadása);

19.30 *Minchá, Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15 Hetiszakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Péntek: 18.30 Tanulás;

Faith Áser rabbi előadása;

19.30 Szombatfogadás, *Kidus*

Velem és a Rebbével történt Küldetésben Manhattanben

Izraelben születtem, de amikor négyéves voltam, a szüleim Crown Heightsba költöztek, így lubavicsi környezetben, a Rebbe közelségében nőhettem fel. Megnősültem, majd egy évvel később úgy döntöttünk a feleségemmel, Rivkával, hogy a Chábád küldötteiként szeretnénk dolgozni, bárhol a világon. Végül a manhattani Columbia Egyetemet néztük ki magunknak. A Rebbe engedélyét és áldását kértük, aki támogatta a tervünket. Annyit kért csupán tőlem, hogy kérjem a feleségem beleegyezését is. Rivka természetesen örömmel mondott igent.

Először is egy hotdogot árusító standot állítottam fel az egyetem bejáratánál, és ott szólítottam meg a diákokat, illetve tanulókört szerveztem, ahol a Tánját, a chábád hászidizmus kézikönyvét tanulmányoztuk. Purim előtt egy másik lubavicsi küldött ötletét vettem kölcsön és a népszerű rajzfilmfigura, Magilla Gorilla figurájával hirdetem meg a megilaolvasást. Ezen felül be lehetett fizetni egy purimi ajándéksomagra is, amit egy bohócruhába öltözött küldönc szállított ki a címzetteknek. Miután elkészítettem a szórólapon, elküldtem egy példányt a Rebbének, ahogy minden kiadvánnyal tettem. Nem vártam választ, ezért nagyon meglepődtem, amikor telefonhívást kaptam a Rebbe titkárságáról. Megtudtam, hogy a Rebbe több változtatást hajtott végre a szórólapon, ezért gyorsan Crown Heightsba, a Chábád főhadiszállására siettem.

Először is, a Rebbe áthúzta Magilla Gorillát. Nem tudom, miért, talán nem akarta, hogy ez a fajta kultúra megjelenjen nálunk. Kijavította továbbá azt, hogy „a legtöbb zsidó nem tudja, mi az a megilaolvasás” arra, hogy „nem mindegyik zsidó

tudja”. Nem akarta, hogy ítékezünk a zsidók felett. Végül, ahol az állt, hogy „vidámság és mulatozás” vár mindenkit, áthúzta a mulatozás szót, mert annak lehet negatív jelentéstartalma is.

Ezenfelül a Rebbe egy megjegyzést is írt. Azt javasolta, hogy minden szórólaphoz csatoljunk két pennyt, hogy a diákok gyakorolni tudják a purimi adakozás micváját, illetve kérte, hogy a szórólapon szorítsunk

Shlomo Kuger rabbi és felesége Rivka a manhattani West Side Chábád-központ vezetői immár 38 éve.
Az interjú 2006 áprilisában készült.

helyet a purmi előírások felsorolásának is.

Természetesen átszerkesztettem a szórólapon úgy, hogy az megfeleljen a Rebbe elvárásainak. Nagyon meghatott, hogy a Rebbe ennyi figyelmet szentelt nekünk.

A munka egyébként nem volt könnyű. Minden reggel ki kellett szakadnom az otthonos Crown Heights-i környezetből, felszállni a metróra és belemerni az

egyetemi campus világába. Szerettem volna Manhattanbe költözni, de ehhez nem volt meg az anyagi háttérünk. Egy idő múlva úgy éreztem, hogy nem vagyok elég sikeres, így benyújtottam a lemondásomat a küldöttek irányító szervezetnek, és értesítettem róla a Rebbét is. Az áldását is kértem, hogy a jövőben, foglalkozzam bármivel is, többre vigyem. Két héttel később felhívott a Rebbe titkára és átad-

ta a Rebbe üzenetét a levelemmel kapcsolatban: „Egy hónappal ros hájáná előtt egy küldött elhagyná azt a helyet, ahol addig a Tóra tanítását terjesztette? New York központjában? Olyan indokkal, amiben semmilyen újdonság sincsen?”

Bár az üzenet dorgálás volt, de megerősítés is egyben. Egyértelmű lett a számomra, hogy folytatnom kell a munkát. Ez a küldetésem az életben, függetlenül a fennálló körülményektől. Végre minden világossá vált a számomra. Sajnálom, hogy ehhez a lemondó levelemre és a Rebbe válaszára volt szükség, de hálás vagyok, hogy végül így történt.

Mindezek után természetesen nem kerestem más pozíciót, folytattam a megkezdett munkát. Végül sikerült megalapítanom a West Side-i Chábád-központot, amely hamarosan rengeteg programot kínált a zsidóság iránt érdeklődőknek. Mindezt a Rebbének köszönhetem.

Shlomo Kuger rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

*Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:
www.youtube.com/alubavicsirebbe*

Kóser konyha

Batátaleves
csirkemellel

Glutén- és tojásmentes

6 batáta
2 krumpli
1 nagy fej hagyma
6 gerezd fokhagyma
Só, bors és őrölt koriander,
ízlés szerint
3 babérlevél
Egy csipet őrölt szerecsendió
4 dl kókusztej
vagy kókusztejszín
1 kg csirkemell, bőre nélkül
3 ek. étolaj

A hagymát és a fokhagymát apró kockákra vágjuk, és az olajon üvegesre pároljuk. A csirkemellet megmosuk, felkockázzuk és a hagymás keveréken fehéredésig pirítjuk. A húst kiszedjük, félretesszük. A batátát és a krumplit felkockázva a lábosba tesszük, a hagymán egy kissé megpároljuk (ha szükséges, öntsünk alá még egy evőkanál olajat, nehogy odaégjen), majd annyi vízzel, amennyi ellepi, a babérlevéllel és a többi fűszerrel együtt felteszük főni. Ha a zöldségek megpuhultak, eltávolítjuk a babérleveleket és leturmixoljuk a levest, majd visszatesszük a húst, és még 20-30 percen át forraljuk, amíg teljesen átfő. Ezután hozzáöntjük a kókusztejet, alaposan elkeverjük. Rizstésztaival, petrezselyemmel megszórva tálaljuk.

Kérdezd a rabbit!

Szabad-e mezítláb imádkozni?

Kedves rabbi!

Fb-on láttam egy képet az egyik zsidó vezetőről, amint nyaralás közben a teraszon mezítláb, zokni és cipő nélkül imádkozik. Ez meg van engedve?

Árje

Ámosz próféta azt írja: „Készülj Istened elébe, Izráel” (Ámosz 4:12.), amiből talmudi bölcseink azt vették le (Sábát 10a., lásd még Brácht 25a. és RáSI uo.; A Sulchán áruch kivonata 12:1.), hogy amikor az ember imádkozik, akkor úgy kell Isten elé állnia, öltözzön olyan ruhába, ami megadja a kellő tiszteletet, ahogy egy nagy vezető, egy uralkodó előtt állna. Ez akkor is így van, ha egyedül imádkozik, otthon vagy bárhol másutt, nem csak a zsinagógában.

Ezt részletezi a Sulchán áruch (OC 91:5), mondván, kell hogy legyen kipa az ember fején (egyes vélemények szerint, ha valaki véletlenül fedetlen fejjel imádkozott, akkor újra kell kezdenie az imát [Igrót Mose responsum OC 4. kötet 40:14.] – bár nem ez az elfogadott vélemény [Jábiá omer responsum 9. kötet OC 108:49.], mindenképpen jelzi, hogy mennyire komolyan kell ezt az előírást venni.)

Azt is írja a Sulchán áruch (uo.), hogy nem szabad mezítláb (vagyis zokni és lábbeli nélkül) imádkozni ott, ahol nem szokás mezítláb megjelenni emberek előtt. Vagyis – írja az Álter rebbe (SÁ RSZ 91:5.) – pl. arab országokban, ahol a nyilvánosság előtt is elfogadott, hogy nem viselnek

zoknit és lábbelit, ott lehet mezítláb imádkozni. Nálunk, Európában, ahol lábbelivel illik emberek közé menni, és hivatalos helyen illetlenség zokni nélkül lenni, ott nem szabad ezek nélkül imádkozni.

[Izraelben például, ahol van olyan vallásos réteg, akik zokni nélkül, szandálban vagy papucsban járnak, felmerül, hogy ez esetleg elfogadható imaöltözékként. De mivel ez a viselet még Izraelben sem számít elegáns öltözéknek, ott sem egyértelműen elfogadható. Hárédi körökben biztosan nem fogadható el.]

Ugyanígy sokak szerint (Isé Jiszráél 10:3.) elegáns felsőruházatot is illik venni az imához, mint pl. zakót, amit egy fontos tárgyaláson is viselne az ember. A Sulchán áruch szerint (uo. 6.) „a bölcsek és tanítványai csak akkor szoktak imádkozni, amikor be voltak burkolózva”, ami arra utal, hogy a ruhájukon felül még viseltek valamit. Ezért látjuk, hogy a haszidok mindig viselnek zakót vagy kaftánt imádkozáshoz. Egyes vélemények sze-

rint a reggeli imában ezt kiváltja a tálesz, ami szintén felfogható felsőruházatnak (de lásd Isé Jiszráél uo. 11. lábjegyzet).

Ha valakinek nincs zoknija vagy lábbelije (mert pl. otthon felejtette vagy elvesztette, ami-

kor nyaralni ment), akkor természetesen inkább imádkozzon mezítláb, mint hogy ne imádkozzon egyáltalán (lásd Isé Jiszráél uo. 15. lábjegyzet).

A mezítláb való járás kérdésének egy, az imán kívüli másik aspektusát a Sulchán áruch veti fel, ami azt írja (uo. 2:6. RÖMÁ) a felkelés utáni öltözködés előírásai között szerepel, hogy illik, hogy az ember egész nap rendszeren fel legyen öltözve, ideértve a zoknit is. Ez a cniut, a szemérmes viselkedés szabályaihoz kötődik: mivel az ember valójában egész nap Isten előtt van, nem csak az ima során, ezért, ha nem is olyan szigorúan véve, mint amikor „elé járulunk” (imádkozunk), de mindig fel kell öltöznünk illendően (lásd Igrót Mose responsum JD 4. kötet 68:4.).

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

EMIH
EGYESÜLET MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG